

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter samt lag om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter samt lag om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (RP 42/2021 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Olli Sorainen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Tapani Aaltela, social- och hälsovårdsministeriet
- specialplanerare Anniina Jokinen, Europeiska institutet för kriminalpolitik, verksamt i anslutning till Förenta Nationerna (HEUNI)
- jurist Jussi Hyrkäs, Regionförvaltningsverket i Norra Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- direktör Janne Marttinen, Skatteförvaltningen, Enheten för utredning av grå ekonomi
- servicechef Kari Pikkarainen, Norra Österbottens TE-byrå
- verkställande direktör Janne Naapanki, Arctic International Ab
- biträdande direktör Antti Hakala, Luonnontuoteteollisuusyhdistys vid Livsmedelsindustriförbundet rf
- branschchef Marika Säynevirta, Luonnontuoteteollisuusyhdistys vid Livsmedelsindustriförbundet rf
- juris doktor Jaana Paanetoja
- forskare Pekka Rantanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- utrikesministeriet
- justitieministeriet
- miljöministeriet
- Diskrimineringsombudsmannens byrå
- Hjälpssystemet för offer för människohandel
- Brottsofferjouren

Betänkande AjUB 5/2021 rd

- Industrifacket rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf
- Arktiska Aromer rf
- Nätverket för naturföretagande i Finland rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter och att lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi ändras. Syftet med den föreslagna nya lagen är att förbättra den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter och att skapa jämligare konkurrensvillkor för företag inom naturproduktsbranschen. Den föreslagna lagen främjar tillväxt och internationell konkurrenskraft i branschen.

I lagförslaget ingår bestämmelser om rättigheterna och skyldigheterna för den som plockar naturprodukter och för aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen, om tillsynen över att skyldigheterna fullgörs och om påföljderna vid försummelse. För närvarande finns det inga bestämmelser om dessa frågor i lag, utan man har enats om en del av frågorna i ett avsiktsförklaringsförfarande. En aktör inom naturproduktsplockningsbranschen ska vara tillförlitlig. Det föreslås ett förbud mot att ta ut avgifter för tjänster som anknyter till rekryteringen av plockare. Aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen föreslås ha en samarbetskyldighet i syfte att förbättra resultatet av plockandet. Arbetskyddsmyndigheten ska utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen till den del någon annan behörig myndighet inte svarar för tillsynen. Arbets- och näringsbyrån och arbetarskyddsmyndigheterna ska tillsammans ge råd om tillämpningen av lagen.

Den föreslagna lagen gäller inte de utländska plockarnas inresa eller förutsättningar för vistelse i landet. Arbets- och näringsbyrån får dock i uppgift att på begäran ge ett utlåtande till en finländsk beskickning i utlandet om de ekonomiska förutsättningarna och vissa andra förutsättningar hos en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen som bjuder in en plockare till landet. Den föreslagna lagen inverkar inte heller på vilken plockandets rättsliga natur ska anses vara. Lagen ska tillämpas när det inte anses vara fråga om ett anställningsförhållande. Om det är fråga om ett anställningsförhållande ska arbetslagstiftningen tillämpas på samma sätt som för närvarande.

I propositionen föreslås det också att lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi ska ändras så att arbets- och näringsbyrån får tillgång till fullgöranderapporter för bedömning av tillförlitligheten hos aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt, senast före 2021 års skördesäsong för naturprodukterna i fråga.

Betänkande AjUB 5/2021 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås det en lag om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter (nedan *lagen om plockare av naturprodukter*). Lagen tillämpas på de rättigheter och skyldigheter som plockare och aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen har gentemot varandra. Samtidigt föreslås det att lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010) ändras så att arbets- och näringsbyråerna får tillgång till fullgöranderapporter för bedömning av tillförlitligheten hos aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen.

Av naturprodukterna har i synnerhet utnyttjandet av skogsbär långa traditioner i Finland och de används fortfarande på många olika sätt bland annat i livsmedel och drycker. Industrin för naturproduktsplockning behöver sådana mängder råvaror att utländska plockare inte i någon större utsträckning kan ersättas med inhemska plockare. Under de senaste åren har det i Finland funnits cirka 2 500—3 000 utländska bärplockare, av vilka merparten har varit thailändska. Det har årligen också förekommit några hundra ukrainare. Också de inhemska plockarna plockar rikligt med bär, men i synnerhet för eget behov och i allt högre grad också direkt till konsumenter exempelvis via sociala medier.

Naturproduktsplockarna reser in i landet med Schengenvisa. Medborgare i länder som är undantagna från viseringskravet, såsom ukrainare med biometriska pass, får resa in i Finland utan visum. Det finns inga uttryckliga bestämmelser någonstans i lagstiftningen om plockningsarbetet, om plockarnas förhållanden i Finland, om rättsförhållandena mellan plockare och aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen eller om rättstrygghetsfrågor.

Utlänningar som plockar naturprodukter har i Finland blivit offer för utnyttjande och i vissa fall har det till och med varit fråga om människohandel. För att förbättra plockarnas förhållanden och förtjänstmöjligheter och minska risken för utnyttjande samt för att jämna ut och trygga företagens konkurrenssituation har man sedan hösten 2014 tillämpat ett avsiktsförklaringsförfarande för plockning av naturprodukter mellan myndigheter och företag inom branschen för plockning av naturprodukter. I och med förfarandet har plockarnas ställning och en jämlik konkurrenssituation för aktörerna inom naturproduktbranschen förbättrats, men problemet har varit att avsiktsförklaringen inte är förpliktande fullt ut och att förfarandet reagerar långsamt på missförhållanden. Enstaka fall av utnyttjande förekommer fortfarande tidvis och risken för utnyttjande är stor, eftersom plockarna i praktiken på många sätt är bundna till aktörerna inom branschen för naturproduktsplockning.

De thailändska myndigheterna har sett det som en betydande brist att thailändare som plockar naturprodukter i Finland saknar den trygghet som lagstiftning skulle ge. De fall av utnyttjande som kommit fram har avsevärt ökat de thailändska myndigheternas misstro mot hela branschen för naturproduktsplockning i Finland. Thailand begränsade antalet tillstånd för plockare att lämna landet 2018 och 2019 till högst 2 500 personer, jämfört med 3 500—4 000 tidigare. Detta medförde svårigheter för branschen att få den råvara den behöver och sämre förutsättningar för tillväxt och internationell konkurrenskraft.

Betänkande AjUB 5/2021 rd

Syftet med propositionen är att förbättra den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter och att minska risken för att de blir utnyttjade. Ett annat mål är att skapa rättvisare konkurrensvillkor inom branschen. Utskottet anser det vara viktigt att den rättsliga ställningen för de utlänningar som plockar naturprodukter samt ansvaret för plockarna hos aktörerna inom nat-branschen förtydligas genom lagstiftning och förordar att lagförslagen godkänns med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Plockarnas rättsliga ställning

I 3 § i den föreslagna lagen om plockare av naturprodukter sägs det att rättigheterna och skyldigheterna för plockaren och aktören inom naturproduktsplockningsbranschen under plockarens vistelse i Finland bestäms i enlighet med gällande lagstiftning och bestämmelserna i lagen om plockare av naturprodukter. Om rättsförhållandet mellan plockaren och aktören inom naturproduktsplockningsbranschen uppfyller de kännetecknen för arbetsavtal som anges i 1 kap. 1 § 1 mom. i arbetsavtalslagen (55/2001), tillämpas i rättsförhållandet nämnda lag i stället för den föreslagna lagen, och den nya lagen åsidosätts.

Utskottet anser att utgångspunkten i propositionen är riktig och betonar att avsikten med den nya lagen inte är att föreskriva om plockarens ställning i gränsområdet mellan företagare och arbetstagare, utan att stärka plockarnas rättsliga ställning i de fall då det inte är fråga om ett anställningsförhållande. Genom lagen om plockare av naturprodukter skapas alltså inte något nytt slags anställningsförhållande, en så kallad tredje kategori, i gränsområdet mellan företagare och arbetstagare.

För att plockande av naturprodukter ska bli ett arbetsavtalsförhållande förutsätts uppenbarligen att definitionen av arbetsavtal ändras i arbetsavtalslagen så att den också omfattar plockande av naturprodukter. Enligt propositionen är avsikten att före utgången av regeringsperioden i den grupp för reglering av arbetslivet som leds av arbets- och näringsministeriet tillsammans med arbetsmarknadsorganisationerna utreda om begreppet arbetsavtal kan utvidgas så att även plockare av naturprodukter ingår i tillämpningsområdet. Utskottet anser det vara viktigt att utreda och förbättra naturproduktsplockarnas rättsliga ställning.

Tillsyn och myndighetssamarbete

Enligt 9 § 1 mom. i den föreslagna lagen om plockare av naturprodukter ska tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i lagen utövas av arbetarskyddsmyndigheterna på det sätt som föreskrivs i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006), dock endast till den del någon annan behörig myndighet inte svarar för tillsynen.

Utskottet anser det vara viktigt att tillsynen utövas som en omfattande myndighetstillsyn, en så kallad flermyndighetstillsyn, som möjliggör samarbete mellan arbetarskydds-, hälso-, brand-, skatte- och migrationsmyndigheterna och genom vilken eventuella problem kan åtgärdas effektivt och i realtid. Utskottet påpekar att formerna av grovt utnyttjande ofta framgår av förhållandena som helhet och inte som brott mot en enda bestämmelse.

Betänkande AjUB 5/2021 rd

Resurser. Enligt propositionen anvisar arbets- och näringsministeriet den arbets- och näringsbyrå som får den i lagen avsedda nationella specialuppgiften en permanent tilläggsresurs på 2 årsverken för uppgiften. Social- och hälsovårdsministeriet anvisar regionförvaltningsmyndigheten en resurs på 4—5 årsverken för det nya tillsynsuppdraget. Denna resurs täcks enligt propositionen med den tilläggsresurs på 15 årsverken som arbetarskyddsmyndigheten redan har anvisats för att förebygga utnyttjande av utländsk arbetskraft.

Enligt erhållen utredning kan den tilläggsresurs på 15 årsverken som anvisats för tillsynen över utländsk arbetskraft inte i sin helhet täcka de 4—5 årsverken som tillsynen förutsätter, utan för tillsynen behövs utöver det som föreslås en ökning på 2—3 årsverken. Utskottet anser att det är nödvändigt att anvisa tilläggsresurser för tillsynen.

Skyldigheter för aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen

Med aktör inom naturproduktsplockningsbranschen avses enligt 2 § 2 mom. i den föreslagna lagen om plockare av naturprodukter den som när visum ansöks bjuder in en utlänning till landet och den som inte har bjudit in plockaren till landet men som själv eller för vars räkning någon annan för plockaren ordnar inkvartering, redskap och utrustning för plockning eller fordon med det huvudsakliga syftet att få köpa de naturprodukter som plockaren plockar.

Lagen gäller således två slags aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen: dels den aktör som bjudit in plockaren till Finland, dels en aktör som senare ordnar inkvartering och mathållning i Finland för plockaren i avsikt att köpa de plockade naturprodukterna. Bestämmelsen anknyter till plockarens rätt att sälja de plockade naturprodukterna till vem som helst, och är dessutom avsedd att förhindra att den aktör som bjudit in plockaren till landet kan frånga det ansvar som föreslås i lagen genom att flytta plockaren till inkvartering som till exempel ordnas av en underleverantör till aktören.

I 6 § i den föreslagna lagen om insamlare av naturprodukter föreskrivs det om skyldigheter för aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen. Enligt propositionsmotiven (RP 42/2021 rd, s. 23—25) och det inledande stycket i 6 § i lagen om plockare av naturprodukter gäller skyldigheterna enligt 6 § endast en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen som har bjudit in en plockare till Finland. Enligt den utredning som utskottet fått är skyldigheterna enligt 6 § i lagen om plockare av naturprodukter dock avsedda att gälla aktörerna i bägge rollerna enligt 2 § 2 mom. Därför föreslår utskottet att det inledande stycket preciseras så att detta syfte entydigt framgår av paragrafen.

Inköpspris på naturprodukter. Enligt den föreslagna 6 § i propositionen ska en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen se till att plockaren känner till aktörens gällande inköspriser för naturprodukter och de kostnader som tas ut av plockaren (6 punkten). Eftersom inköspriset är relevant också i det skede då plockaren överväger att komma till Finland bör plockaren få veta priset innan han eller hon reser till Finland.

Utskottet anser att det är nödvändigt att ändra den föreslagna 6 punkten så att det framgår att det är fråga om minimipriser för vilka en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen förbinder sig att köpa naturprodukter av plockaren. Inköspriserna för naturprodukter kan under plocknings-

Betänkande AjUB 5/2021 rd

perioden variera enligt marknadsläget, och det är inte motiverat att förutsätta att inbjudaren har möjlighet att förutse denna variation. Med tanke på beslutet om avresa till Finland är det dock väsentligt att insamlaren har en uppfattning om de minimiinköpspriser som en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen förbinder sig att betala plockaren. En aktör som vid ansökan om visum kallar in en utlänning till landet ska se till att plockaren känner till minimiinköpspriset redan innan han eller hon anländer till Finland.

Dessutom påpekar utskottet att plockaren ska få uppgifter om aktörens gällande inköpspriser för naturprodukter och om de kostnader som tas ut hos plockarna också när plockaren redan befinner sig i Finland. Plockaren behöver uppgifterna exempelvis om denne efter ankomsten till Finland övergår till inkvartering hos någon annan aktör än den som har inbjudit plockaren när han eller hon ansökte om visum. Därför föreslår utskottet att bestämmelsen preciseras så att skyldigheten att anmäla minimiinköpspriser och kostnader gäller alla aktörer som avses i 2 § 2 mom., men innan plockaren anländer till Finland endast aktörer som vid ansökan om visum inbjuder plockaren till landet.

Uppföljning och konsekvensbedömning

Utskottet påpekar att plockarnas ställning fortfarande är sårbar trots den föreslagna lagen och de ansvar och skyldigheter som aktörerna inom naturproduktsplockningsbranschen har enligt den. Naturprodukter plockas ofta på landsbygden, det finns inte nödvändigtvis kollektivtrafik till plockarnas baser och plockarna har inte alltid någon faktisk möjlighet att sälja de insamlade produkterna till en annan köpare eller att byta inkvartering. Utskottet anser det vara viktigt att lagstiftningens konsekvenser för förverkligandet av rättigheterna för dem som samlar in naturprodukter följs noggrant. Utskottet förutsätter att regeringen före utgången av 2022 lämnar en utredning om lagens effekter till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet. (*Utskottets förslag till uttalande*)

DETALJMOTIVERING

1. Lag om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter

6 §. Skyldigheter för aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen. Enligt det inledande stycket i paragrafen gäller skyldigheterna enligt bestämmelsen en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen som har bjudit in en plockare till Finland. Enligt den utredning som utskottet fått är skyldigheterna dock avsedda att gälla aktörer i bägge rollerna enligt 2 § 2 mom. Därför föreslår utskottet att det inledande stycket preciseras så att detta entydigt framgår av paragrafen.

Enligt 1 mom. 6 punkten i propositionen är aktören skyldig att se till att plockaren redan före ankomsten till Finland känner till aktörens gällande inköpspriser för naturprodukterna samt de kostnader som tas ut av plockaren. Syftet med bestämmelsen är att ge plockaren information om vilka förtjänstmöjligheter han eller hon har i Finland. Utskottet anser att det är nödvändigt att ändra 6 punkten så att det framgår att det är fråga om minimipriser för vilka en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen förbinder sig att köpa naturprodukter av plockaren. Inköpspriserna för naturprodukter kan under plockningsperioden variera enligt marknadsläget, och det är inte motive-

Betänkande AjUB 5/2021 rd

rat att kräva att inbjudaren har möjlighet att förutse denna variation. Med tanke på beslutet om avresa till Finland är det dock väsentligt att insamlaren har en uppfattning om de minimiinköspriser som en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen förbinder sig att betala plockaren.

Plockaren ska få uppgifter om aktörens gällande inköspriser för naturprodukter och om de kostnader som tas ut hos plockarna också när plockaren redan befinner sig i Finland. Plockaren behöver uppgifterna exempelvis om denne efter ankomsten till Finland övergår till inkvartering hos någon annan än den som har inbjudit plockaren när han eller hon ansökte om visum. Därför föreslår utskottet att bestämmelsen preciseras så att skyldigheten att anmäla minimiinköspriser och kostnader gäller alla aktörer som avses i 2 § 2 mom., men innan plockaren anländer till Finland endast aktörer som vid ansökan om visum inbjuder plockaren till landet.

8 §. Arbets- och näringsbyråns uppgifter Enligt 1 mom. ska arbets- och näringsbyrån bedöma om aktören är tillförlitlig på det sätt som avses i 5 §. Bedömningen ska göras för ett år åt gången på begäran av aktören.

Utskottet föreslår att 1 mom. ändras så att ordet ”begäran” ändras till ”ansökan”.

10 §. Brott mot lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter. Utskottet föreslår att ordalydelsen i 1 mom. preciseras så att det tydligare framgår vad som avses med arbetarskyddsmyndighetens uppmaning.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid att det med stöd av den lag som föreslås i propositionen förblir oklart på vilket sätt tillsynsmyndigheten ingriper och vilka påföljder det skulle få om en aktör inom insamlingsbranschen bedriver verksamhet som nämns i lagen utan myndighetens beslut om sin tillförlitlighet. Därför föreslår utskottet att det till 1 mom. fogas en ny 4 punkt, enligt vilken straffbestämmelsen utsträcks till att gälla också sådana aktörer inom insamlingsbranschen för naturprodukter som utan ett gällande beslut om sin tillförlitlighet handlar på det sätt som avses i 2 § 2 mom.

Utskottet gör en teknisk korrigerings i 1 mom.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 42/2021 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 42/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

1.

Lag

om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att förbättra den rättsliga ställningen och inkomstmöjligheterna för utlänningar som plockar naturprodukter samt att skapa enhetligare villkor för näringsverksamhet inom området naturproduktsplockning.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter samt om de rättigheter och skyldigheter som plockare och aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen har gentemot varandra.

Med *aktör inom naturproduktsplockningsbranschen* avses i denna lag den som när visum söks bjuder in plockaren till landet samt den som inte har bjudit in plockaren till landet men som själv eller för vars räkning någon annan för plockaren ordnar inkvartering, redskap och utrustning för plockning eller fordon med det huvudsakliga syftet att få köpa de naturprodukter som plockaren plockar.

Denna lag gäller sådana i 89 § i inkomstskattelagen (1535/1992) avsedda naturprodukter som det med stöd av allemansrätten är tillåtet att plocka utan markägarens samtycke.

3 §

Förhållande till annan lagstiftning

På utlänningars inresa och utresa samt på deras vistelse och arbete tillämpas utlänningslagen (301/2004).

Rättigheterna och skyldigheterna för plockaren och aktören inom naturproduktsplockningsbranschen under plockarens vistelse och arbete i Finland bestäms i enlighet med gällande lagstiftning.

Betänkande AjUB 5/2021 rd

ning och bestämmelserna i denna lag. Ett avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i denna lag till nackdel för plockaren är ogiltigt.

Om rättsförhållandet mellan plockaren och aktören inom naturproduktsplockningsbranschen uppfyller de kriterier för ett arbetsavtal som anges i 1 kap. 1 § 1 mom. i arbetsavtalslagen (55/2001) tillämpas den lagen i stället för denna lag.

4 §

Plockarens rättigheter

En plockare har rätt att

- 1) sälja de plockade naturprodukterna till den som plockaren själv väljer,
- 2) byta ut en inkvartering och mathållning som ordnats av en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen mot en annan inkvartering och mathållning som plockaren själv valt, om syftet med inresan inte förändras,
- 3) själv bestämma tidpunkten för inresan och utresan,
- 4) själv bestämma tidsschemat för plockandet.

5 §

Tillförlitligheten hos aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen

En aktör inom naturproduktsplockningsbranschen ska vara tillförlitlig. Den som inte är tillförlitlig får inte vara verksam som aktör inom naturproduktsplockningsbranschen enligt 2 § 2 mom. Aktören anses inte vara tillförlitlig om

- 1) aktören under de tre år föregående åren i sin näringsverksamhet upprepade gånger har visat uppenbar likgiltighet för bestämmelserna i denna lag,
- 2) aktören under de tre föregående åren upprepade gånger eller i betydande grad har försummat sina registrerings-, anmälnings- eller betalningsskyldigheter i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- eller arbetslöshetsförsäkringsavgifter eller avgifter som Tullen tar ut, eller
- 3) aktören har skulder som är föremål för utsökning och som med avseende på aktörens betalningsförmåga är större än ringa, eller skulder som har återsänts från utsökningen med ett intyg över medellöshetshinder.

Om aktören inom naturproduktsplockningsbranschen är en juridisk person gäller kravet på tillförlitlighet verkställande direktören och dennes ställföreträdare, medlemmar och suppleanter i styrelsen, medlemmar och suppleanter i förvaltningsrådet och jämförbara organ, ansvariga bolagsmän och andra som hör till den högsta ledningen. Kravet på tillförlitlighet gäller även personer som direkt eller indirekt innehar minst 25 procent av aktierna i ett aktiebolag eller av den röst rätt som aktierna medför, eller motsvarande ägande- eller bestämmanderätt om det är fråga om en annan sammanslutning än ett aktiebolag.

Vid bedömning av tillförlitligheten hos en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen kan de omständigheter som avses i 1 mom. beaktas för sådana i 3 § i företags- och organisationsdatalagen (244/2001) avsedda registrerade företag och organisationer som har en direkt eller indirekt koppling till aktören eller till personer som avses i 2 mom.

Betänkande AjUB 5/2021 rd

6 §

Skyldigheter för aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen

En aktör inom naturproduktsplockningsbranschen ~~som har bjudit in en plockare till Finland~~ är skyldig att

- 1) ge plockaren introduktion i
 - a) plockning av naturprodukter och förhållandena i Finland,
 - b) de rättsliga förhållandena mellan aktören inom naturproduktsplockningsbranschen och plockaren,
 - c) plockarens rättigheter och skyldigheter i Finland,
 - d) allemansrätten,
 - e) vem som ger råd och rättsskydd,
 - f) andra än i underpunkterna a–e avsedda omständigheter som är viktiga för plockningen,
- 2) följa skördeläget och bidra till plockandet på ett sådant sätt att plockaren har förutsättningar att få så stora inkomster som möjligt,
- 3) tillhandahålla plockaren inkvartering som uppfyller kraven i hälsoskyddslagen (763/1994) samt lämplig mathållning,
- 4) tillhandahålla plockaren besiktade fordon för färd till plockningsplatserna och för transport av naturprodukterna,
- 5) tillhandahålla plockaren redskap och utrustning för plockandet,
- 6) se till att plockaren ~~redan före ankomsten till Finland~~ känner till aktörens gällande **miniminköpspriser** för naturprodukterna samt de kostnader som tas ut hos plockaren, **och redan före ankomsten till Finland när det gäller en aktör som vid ansökan om visum inbjuder plockaren till landet.**
- 7) hålla myndigheternas kontaktuppgifter tillgängliga för plockarna så att dessa ska kunna ge respons om aktören,
- 8) i förväg på den adress som arbetarskyddsmyndigheten offentligt har uppgett meddela var plockarnas baser finns.

7 §

Betalning av intjänade belopp och förbud mot debitering av kostnader

En aktör inom naturproduktsplockningsbranschen ska kontinuerligt tillhandahålla plockaren aktuell information om intjänade belopp och ska innan plockaren lämnar landet betala det fulla belopp som plockaren har tjänat in med sitt plockande.

En aktör inom naturproduktsplockningsbranschen får inte av plockaren ta ut

- 1) avgifter för rekryteringen eller för tjänster med anknytning till resorna till och från Finland,
- 2) ränta på eventuell finansiering av plockarens resekostnader,
- 3) avgifter för fullgörandet av de skyldigheter som avses i 6 § 1 och 2 punkten,
- 4) oskäligen avgifter för fullgörandet av de skyldigheter som avses i 6 § 3–5 punkten.

En aktör inom naturproduktsplockningsbranschen är dessutom skyldig att i sina avtalsvillkor se till att den som handlar för aktörens räkning eller företräder denne inte av plockaren tar ut någon sådan avgift som avses i 2 mom.

Betänkande AjUB 5/2021 rd

8 §

Arbets- och näringsbyråns uppgifter

Arbets- och näringsbyrån bedömer om en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen är tillförlitlig på det sätt som avses i 5 §. Bedömningen ska göras för ett år åt gången på **ansökan** av aktören.

Arbets- och näringsbyrån ska övervaka att de villkor som anges i 5 och 7 § uppfylls och ge ett utlåtande om saken till en beskickning eller en arbetarskyddsmyndighet som begär att få ett sådant.

Arbets- och näringsbyrån ska tillsammans med arbetarskyddsmyndigheterna ge råd om tillämpningen av 4–7 §.

9 §

Tillsyn

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av arbetarskyddsmyndigheterna med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006), om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

En arbetarskyddsmyndighet har rätt att få en översättning till finska, svenska eller engelska av den information och de handlingar som är nödvändiga för tillsynen, om myndigheten inte kan utföra sitt tillsynsuppdrag på grundval av information eller handlingar på originalspråket.

Finns det sannolika skäl att misstänka att någon har begått en gärning som är straffbar enligt 10 §, ska arbetarskyddsmyndigheten anmäla detta till polisen för förundersökning. Anmälan behöver emellertid inte göras om gärningen med beaktande av omständigheterna ska anses vara ringa och allmänt intresse inte kräver att en anmälan görs.

10 §

Brott mot lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter

En aktör inom naturproduktsplockningsbranschen som trots arbetarskyddsmyndighetens uppmaning **om att undanröja eller rätta till de förhållanden som strider mot bestämmelserna**

- 1) försummar en skyldighet som anges i 6 §,
- 2) inte tillhandahåller information om intjänade belopp på det sätt som anges i 7 § 1 mom., ~~er~~
- 3) bryter mot förbudet i 7 § 2 mom. mot att ta ut avgift eller ränta **eller**
- 4) **handlar på det sätt som avses i 2 § 2 mom. utan ett gällande beslut om tillförlitlighet (ny 4 punkt)**

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *brott mot lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter* dömas till böter.

I fråga om fördelningen av straffansvaret mellan en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen och dennes företrädare tillämpas bestämmelserna i 47 kap. 7 § i strafflagen (39/1889).

Betänkande AjUB 5/2021 rd

11 §

Rätt att få information och skyldighet att bevara handlingar

Arbets- och näringsbyrån och arbetarskyddsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av aktören inom naturproduktsplockningsbranschen få sådana uppgifter och handlingar som är nödvändiga för den övervakning och tillsyn som föreskrivs i denna lag.

Arbets- och näringsbyrån och arbetarskyddsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter och dem som sköter offentliga uppdrag få uppgifter om fullgörandet av registrerings-, anmälnings- och betalningsskyldigheter i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter och av Tullen uttagna avgifter, uppgifter om verksamhet, ekonomi och kopplingar eller uppgifter om fullgörandet av skyldigheter enligt denna lag, om uppgifterna är nödvändiga för att utreda den tillförlitlighet som avses i 5 §.

En aktör inom naturproduktsplockningsbranschen ska bevara de uppgifter som hänför sig till fullgörandet av skyldigheterna enligt denna lag så att en arbetarskyddsmyndighet vid behov kan granska uppgifterna utan svårigheter. Aktören ska bevara uppgifterna i två år efter utgången av plockningsåret.

12 §

Ändringssökande

I fråga om arbets- och näringsbyråns beslut om tillförlitligheten hos en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

13 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010) 6 § 1 mom. 28 punkten, sådan den lyder i lag 1264/2020, och
fogas till 6 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020 och 1264/2020, en ny 29 punkt som följer:

6 §

Syftet med fullgöranderapporter

Fullgöranderapporter utarbetas till stöd för

28) utredning av foderföretagares tillförlitlighet enligt 18 § i foderlagen (1263/2020),
29) utredning av tillförlitligheten hos aktörer inom naturproduktsplockningsbranschen enligt 5 § i lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter (xx/2021).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen följer effekten av lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter och lämnar en rapport om saken till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet före utgången av 2022.

Betänkande AjUB 5/2021 rd

Helsingfors 12.5.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anna Kontula vänst
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Antero Laukkanen kd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.